

Jantje Adams, de blinde violist

door Jean Pierre FALISE

Onlangs kregen wij een gift van dhr. en mevr. René Vanwalleghem. Het is een klein schilderijtje voorstellende “Jantje Adams, de blinde violist” van de (amateur)schilder Jean Baptiste HONGENAE.

Hij kreeg het schilderij van zijn grootmoeder, mevr. Lagae-Hongenae, een nicht van de schilder.

Over deze schilder verscheen in ons tijdschrift een kleine vermelding van de hand van Norbert Hostyn (Tijdschrift De Plate, 10 jg. 1981, blz. 62) (zie ook: www.deplate.be).

Maar wat interessant is bij deze gift zijn een paar krantenknipsels die een betere duiding geven bij dit schilderij;

Ik neem hier letterlijk over wat toen in een bepaalde (?) krant verscheen.

Het is opvallend hoe de schilderkunst, zelfs deze van een gewone zondagsschilder, iets kan bijdragen tot een betere kennis van het verleden. Zo was het dat wij via een vriend in kennis werden gesteld dat er ergens in onze stad nog een schilderijtje te zien was van een zekere Hongenae, een blinde vioolspeler voorstellende.

Toen kwam het uit dat het hier ging om Jantje Adams, eens een typisch figuur in onze stad. Dit schilderijtje is wellicht het enige wat aan herinnering aan dit folkloristisch type in onze stad bestaat. Het was de heer Alderweireldt die ons nopens Jantje meer uitleg kon geven. De meeste Oostendenaars denken dat Jantje blind geboren werd. Het is niet zo. Jantje heeft in de letterlijke en figuurlijke zin van het woord het daglicht gezien omstreeks 1830. Jantje groeide op en Jantje huwde. Het was echter in 1877 dat hij door de blindheid getroffen werd tengevolge van de toen heersende pokkenziekte. Deze ziekte had toen reeds vele slachtoffers gemaakt in onze stad. Ter herinnering aan de epidemie van 1852 waren overal aan de muren kapelletjes aangebracht. Zo was er eentje aan de Spanjaardstraat en dit bleef er tot kort voor de laatste wereldoorlog. De meeste Oostendenaars hebben Jantje nooit anders gezien dan in zijn lange Duffelse bovenvest met een kraag van konijnenvel. Zijn muts met oorlappen en korte klep, was uit hetzelfde materiaal als zijn vestkraag. Zoals men op het schilderijtje heel duidelijk kan zien hing zijn gaanstok aan de bovenste knoop van zijn jas, ieder maal dat Jantje speelde.

Jantje is ook een illustratie van de onsociale toestand van weleer. Blind zijnde bleef hem één iets over en dit was te gaan bedelen. Liever dan te bedelen, leerde hij, blind zijnde, vioolspelen. Eens dit onder de knie gaf het aan Jantje het gevoel dat hij een tegenprestatie deed voor hetgeen men hem gaf. Hij is straatvioolspeler gebleven tot aan zijn dood.

We hebben gemeend dat het voor oudere stadsgenoten eens goed was een oudere herinnering te brengen. U ziet, via de schilderkunst leert men soms mensen kennen, zelfs al behoren ze reeds tot de folklore.

B

Een tijdje later verscheen er in dezelfde krant een vervolg op bovenstaand artikel.

Pietje Flacon, Mietje Krutje en Jantje Adams

Onze bijdrage nopens de bij toeval ontdekte afbeelding van Jantje Adams, de blinde vioolspeler, heeft veel oudere lezers eens de zolder opgejaagd om daar eventjes te gaan snuisteren naar een of ander oud schilderij. Ge kunt nooit weten.

Inderdaad, de oogst was niet slecht. Daar waar men eens had beweerd dat er nopens Jantje Adams weinig of geen documentatie bestond, komen opnieuw twee lezers aandraven met een afbeelding. Beide lezers hebben nagenoeg hetzelfde schilderij, alleen de afmetingen verschillen doch de schilder is dezelfde.

Het kleinste werkje behoort toe aan mevr. weduwe Borrey. Het vrouwtje is 93 jaar en heeft persoonlijk zeer goed Jantje Adams gekend. Het werkje in haar bezit is van de hand van Charles Wets. Deze laatste was ten tijde van Jantje een "zondagsschilder" zoals we dit noemen, doch dan meer naar de kant van het amateurisme toe.

Het grotere werk, eveneens van de hand van Wets, behoort toe aan dhr. Charles Elleboudt.

In beide gevallen hebben wij de indruk dat Charles Wets als inspiratiebron het doek van Hongenae heeft genomen. Het zijn als het ware kopieën ervan, alleen de achtergrond van kaartende herbergbezoekers die bij Hongenae aanwezig was, ontbreekt bij beide schilderijen.

Anderzijds heeft de Oostendse schoenmaker, Georges Vandaele, eveneens een schilderij van Jantje Adams. Het schilderij is gemaakt op hout en wellicht eveneens een kopij van het werk van Hongenae.

U ziet hoe een dubbeltje rollen kan. We zijn reeds aan het vierde schilderijtje van Jantje Adams. En zeggen dat sommigen beweerden dat er niets meer overbleef.

Over dezelfde figuur schreef heemkundige Ary Sleeks een artikel in zijn boek "Oude Oostendse volkstypes" (Folklore reeks 4).

